

woody allen

Je stal mijn hart en je gooide het weg

THEATER Toneelgroep Amsterdam brengt *Husbands and Wives* op het toneel, de film die toonde hoe liefde vaak een kwestie is van perspectief.

Door **Joyce Roodnat**

Schandaal gaat voor de baat uit. *Husbands and Wives* (1992) is de film die Woody Allen aan het draaien was toen Mia Farrow, zijn tegenspeelster en sedert 12 jaar zijn partner, ontdekte dat hij een relatie had met haar adoptie dochter Soon-Yi Previn.

Husbands and wives? Haar niet meer gezien. Farrow moest nog drie draaidagen en ze voltooide haar rol, gezien de omstandigheden op bewonderenswaardige wijze. Maar ze gaf Allen op staande voet de bons en dat deed ze niet stiekem. Pers en schandaalpers gingen los en zij hield ze niet tegen. En tot op de dag van vandaag rakelt ze het schandaal op, de laatste jaren door Allen van kindermisbruik te beschuldigen.

Het legde de film geen windeieren. Het publiek haastte zich naar de bioscoop om het tot dan toe gouden koppel *apart together* elk aan een kant van Central Park - te zien als het kibbelende echtpaar Gabe (Woody Allen zelf) en Judy (gespeeld door Mia Farrow).

Allemaal sappig, als je een beetje gevoel hebt voor roddel (en wie dat niet heeft mist wat), maar het sneeuwde helaas onder wat een goeie film *Husbands and Wives* is. Bovendien werden we door de rel min of meer blind voor de inhoud. Hij vertelt weliswaar over huwelijkse troebelen en echtscheiding, maar hij gaat toch echt over de liefde. Op zijn Woody Allens, dus melancholiek en cynisch en chronisch vertwijfeld: liefde, wat is dat toch, waar slaat het op, wat moeten we ermee en waarom doet de liefde zo'n pijn? Niet voor niets is de titel song Cole Porters *What is this thing called love?* met de omineuze regels: „I saw you there, one wonderful day / You took my heart and threw it away”.

Je stal mijn hart en je gooide het weg. Dat dus.

Kant-en-klaar theater? Nou, nee

Dezer dagen wordt *Husbands and Wives* op toneel gezet door Toneelgroep Amsterdam en is het nog even afwachten wat de Australische theatermaker Simon Stone ervan maakt. De films van Woody Allen zijn bedrieglijk, met hun flitsende dialogen vol aantrekkelijke oneliners. Kant-en-klaar theater, zou je denken. Maar dat is schijn. Een filmscenario is geen toneelstuk. Het is minder dan het halve werk. Een toneelstuk staat op zichzelf als een literair product. Een filmscenario is niet meer dan een schets.

Husbands and Wives is heel erg film. De montage leidt het verhaal, en vooral de camera is bezig dat te vertellen. Allen koos voor een quasi-documentaire aanpak, met een constant bewegende camera die de dialogen à l'improviste lijkt te volgen. Hij tolt van de een naar de ander, zet soms een halve achtervolging in. Je ziet hem schrikken van een ruzie, om een hoekje romgluren en soms zoekt hij evident naar de beste plek voor de luistervink. Bij die documentaire stijl horen de interviews die de film bevat, gesprekken met de betrokkenen. Daarbij komen niet alleen de beide stellen aan het woord, maar ook allerlei ooggetuigen van de twee huwelijken, van een callgirl tot een ex - iedereen mag zijn zegje doen. Helpt dat? Welnee. Hoe meer we horen des te minder we weten, want we krijgen steeds meer versies van het verhaal.

Husbands and wives werd al snel verbonden met *Scènes uit een huwelijk* van de Zweedse grootmeester Ingmar Bergman. Ook over een falend huwelijk én gemaakt door een van Allens grote voorbeelden. Bijkomend argument: zijn Gabe en Judy herinneren zich dat ze ooit echt gelukkig geweest zijn, want toen bleven ze samen op voor Ingmar Bergmans film *Wilde aardbeien* - een klassieker uit de jaren vijftig en een compleet andere film, maar toch.

Maar als we zo gaan beginnen dan wijs ik graag even op het citaat in *Husbands and Wives* uit een film van Federico Fellini, Allens andere idool. Ik kan althans de scène waarin Allens

Gabe een te jonge vrouw kust en bij zinnen komt doordat het licht plotseling aan gaat, niet anders zien dan als een echo van *La dolce vita*, de scène met Marcello Mastroianni en Anita Ekberg in de Trevifontijn. Daar wordt Mastroianni op dezelfde manier weerhouden van een onmogelijke kus doordat het razende water stilvalt. Zelfde actie, zelfde betekenis, zelfde camerabeweging zelfs. Maar hoeveel zegt dat? Zulke citaten vloeien voort uit Allens liefde voor de filmgeschiedenis. Herken je ze, dan is dat leuk. Herken je ze niet dan is er geen man overboord.

Gabe en Judy over hun toeren

Beperken we ons tot wat er daadwerkelijk gebeurt in *Husbands and Wives*, dan treffen we twee bevriende stellen. De aftrap van de film is een gezamenlijk avondje uit dat spaak loopt doordat het ene stel, Jack en Sally, gespeeld achteloos vertelt dat ze besloten hebben uit elkaar te gaan. Daar zijn Gabe en Judy duchtig van over hun toeren, hoe kan dat nou?

Een jaar en heel wat tumult later hebben Sally en Jack hun huwelijk weer gelijmd en zijn Gabe en Judy uit elkaar.

Intussen is er een woeste variëteit aan huwelijkse en na-huwelijkse ellende gepasseerd. Zo stelt Sally Judy de geweldige vraag die niemand in zijn huwelijk toe kan laten op straffe van directe crisis: „Zou je met hem trouwen als je hem nu ontmoette?” Nee dus, maar dat zegt ze niet. Zoiets kun je nooit toegeven. Intussen valt haar Gabe voor een 20-jarige studente die hem benadert als een vader, een mentor, een groot schrijver én als de Don Juan die hij helemaal niet is.

De jonge vrouw die op die oudere man valt, is een thema in veel van Allens films. Telkens weer heeft hij het erover en ik vraag me altijd weer af wat die jonge vrouwen zien in die uitgezakte lijven en de pedante praat van verdroogde

c.q. uitgedijde mannen. Alsof hij me dit keer hoorde, antwoordt Allen bij monde van Gabe dat het „een makkie” is om zo’n jonkie te versieren. Wat vleierij is genoeg. Maar dat heeft zijn prijs. Met uitzondering van het dromerige *Manhattan* (met Mariel Hemingway als ongekend wijs puppie-meisje) vallen in zijn films die jonge vrouwen minder voor de man zelf dan voor zijn status.

Niet dat het de personages een steek verder helpt, maar in *Husbands and Wives* gaat letterlijk elk gesprek over de liefde. Het enige dat duidelijk wordt is dat niemand er eerlijk over is. Iedereen verdraait de waarheid. Alhoewel, wat is de waarheid? Bewust liegen doet eigenlijk niemand. Liefde is een kwestie van perspectief, iedereen die van een ander houdt trekt de liefde naar zich toe, met geen ander doel dan er het beste van te maken.

Al op een kwart van de film zegt Jack, in een achteloze bijzin: „We’re all scared of being alone.”

We zijn allemaal bang om alleen te zijn. Het is een weinig hemelbestormend inzicht, maar alles wijst erop dat de angst voor eenzaam oud worden het enige aannemelijke argument is voor liefde en husbands en wives.

En dan komen we aan het laatste moment van de film. Gabe kijkt in de lens, maar Woody Allen kijkt ons aan. Hij zegt: „Is this over?”

Zijn we klaar? Mag ik weg?

Woody Allen wil dit niet. Hij kiest voor romantiek. Voor het leven, voor de liefde als sublieme idee.

Ook als dat een leugen is.

Husbands and Wives van Woody Allen bij Toeneelgroep Amsterdam. Bewerking en regie Simon Stone. Te zien vanaf 16/6, Stadsschouwburg Amsterdam. Première in het Holland Festival op 19/6.

Ramsey Nasr

is Gabe

Hoe cynisch Gabe ook tegen het huwelijk aan kijkt, scheiden is het laatste wat hij wil. Maar het huwelijk is niet geschikt voor de volbloed romanticus die hij is. Geen partner blijft ooit het meisje dat ze was toen hij verliefd werd. En altijd zijn er nieuwe meisjes. In de film speelt Woody Allen hem.

Halina Reijn

is Judy

Judy, zegt een ex, is passief-agressief. Ze buigt mee, ze schikt in, maakt zich klein. En krijgt haar zin. Ze wekt de indruk dat ze haar Gabe nooit, nooit, nee, nóóit wil verlaten. Intussen jaagt ze hem op, tot hij de misstap zet waar zij op wacht. In de film wordt ze gespeeld door Mia Farrow.

Gijs Scholten van Aschat

is Jack

Jack gaat scheiden en hij zit er niet mee. Zegt hij. Spreekt hij de waarheid? Hij ging vreemd, maar pas na aandringen van een collega. Hij trekt in bij een veel te jonge vrouw, ergert zich wild aan haar kinderlijk onnozele praat en spurt terug naar zijn Sally. In de film speelt Sydney Pollack hem.

Marieke Heebink is Sally

Sally is een control freak en denkkelijk degene die de scheiding aanzwengelde. Bij wijze van voorzorg. Eigenlijk redt ze het goed, alleen. Maar als Jack werkelijk niet zonder haar blijkt te kunnen, kan zij ook niet meer zonder hem en neemt ze hem terug. In de film wordt ze gespeeld door Judy Davis.

FOTOS JANVERSWYELD EN ROGER CREMERS

Woody Allen en Mia Farrow in **'Husbands and Wives'**: Liefde, wat is dat toch, waar slaat het op?